По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 47 (201) Львів, пятниця 2. марта 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 12000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лір, Німеччині 18 000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 100 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 18000 мп. Зміна адреси 500 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 500 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Львів, 1. марта 1923.

Зріст російських впливів на [illegible] політику.

На днях донесло „Еко Насіональ", що на останнім засіданню французької ради міністрів обговорювано справу навязання дипльоматичних зносин із Росією. Вправді французький уряд заперечив цій відомости, але зараз же „Ліберте" донесло, що у Росію їде референт для російських справ при французькім міністерстві закордонних справ, щоб розслідити тамошні відносини. „Матен" помістив обширну статтю, в якій обговорюється арґументи за і проти навязання зносин з Росією та вказується на користи, які б зискала Франція, зблизившись до Росії. Вправді „Матен" застерігається, що французький уряд не задумує взяти ініціятиву в цій справі, хоч прихильно відноситься до приватного посередництва, але рівночасно дораджує Польщі, щоб погодила свій спір з Литвою, а навіть увійшла з нею в союз, оцінюючи його з точки погляду зближення до Росії. За те півурядовий орган французького міністерства закордонних справ „Тан" без ніяких застережень говорить в дуже прихильному тоні про можливости французько-російського зближення. Слід завважити, що є вістки, буцім-то за місію французько-російського порозуміння принялась те-ж російська „контрреволюційна" й монархічна еміграція м ин. Мілюков. Вправді про французько-російське зближення говорилося ще від часу поїздки Еріо в Москву в вересні м. р., одначе ніколи ще так виразно як тепер. Ось відомости останніх днів.

Означають вони з одного боку зусилля Франції за всяку ціну закріпити своє положення в Европі так, щоб цілком щезло перед нею марево реваншу з боку Німеччини колись у майбутньому, а з другого безсумнівний зріст значіння Росії в міжнародньому положенню. Два питання виринають тут у звязку зі скріпленням міжнароднього впливу Росії: яку вартість взагалі сьогодня являє собою Росія — і яка власне Росія.

Коли взяти під увагу внутрішну руїну совітської Росії, розклад цілого господарства, занепад транспорту, знесилення всього населення ізза голоду й нужди — то треба прийти до переконання, що з боку Росії сьогодня не може вийти поважна безпосередна загроза мирови, що Росії треба „передишки" поки вона вигоїть свої рани й буде здібна до війни, що Росія — обєктивно беручи — не є сьогодня ніякою грізною силою. Яка Росія? Внутрішний розвал, який за останні літа довершився на Сході Европи, погребав комуністичну концепцію держави й суспільного устрою. На руїнах твориться тепер у Росії щось нове — при чому невідомо, як воно виглядатиме. Совітські провідники здається те-ж загубили виразний шлях, як це доказує распря в лоні самої-ж таки комуністичної партії поміж правими — прихильниками нової економічної політики — і лівими — непримиримими, прінціпіяльними комуністами, котрі не хочуть нічого чути про компроміс між комуністичним і буржуазним господарським устроєм, а домагаються повороту до будови чисто-комуністичної держави. Ця совітська Росія, як виглядає, сьогодня слабша, ніж скажім у 1919 році: в неї зломилася та зброя, якою вона ще до недавна побивала всіх своїх противників, сила і приманчивість комуністичної ідеї. В цю ідею перестають вірити самі-ж комуністичні лідери, в них заломився той повний віри фанатизм, яким вони могли поривати маси, разом із тим комуністична пропаганда в Европі, заломившись ще в 1920 р., з кождим днем слабне і тратить вплив на робітничі маси Европи. Про яку ж Росію мова сьогодня? Про теперішну географічну величину, зруйновану, знуждовану? Про совітську, комуністичну Росію, якій зломилася найгрізніща її зброя, приманчива для мас ідея? Ні про цю, ні другу Росію. Сьогодня мова про третю: Росію будучини.

На перший погляд дивне воно, що майбутня Росія, отже щось, що сьогодня ще не істнує, що вона вже входить у рахунок реальних міжнародніх сил, як це доказує участь Росії в ріжних міжнародніх переговорах і дипльоматична гра з ріжних боків, щоб притягнути її в союз, чи порозуміння. Але-ж цілком перестане воно бути дивним, коли зважити, що сьогодня в подібнім знесиленню як Росія лежить уся Европа, що не лише Росія сьогодня нездібна до війни, але й уся Европа, не виключаючи навіть мілітаристичної Франції. Все, що діється в Европі на наших очах, уся міжнародня дипльоматична гра, всі ультімати і погрози — все це означає нічо другого, як творення будучини, як организування нових сил до рішаючих майбутніх конфліктів, до реальної політики — в майбутности. Сьогоднішна Росія є в значній мірі фантомом, її побрязкування зброєю, її погрози, є покищо блефом. Але-ж так само справа мається тепер і з другими державами, виснаженими війною і її випадами.

В такій площині цілком зрозумілим стає, чому Европа вже рахується з Росією і чому чим раз уважніще прислухується до її голосу, чому російський вплив росте і зростатиме. Живемо в антракті перед майбутніми великими подіями й подвигами. В такому часі важно забезпечити за собою підтримку всіх можливих, хоч щойно в майбутньому реальних сил.

Коли ото ж мова про зріст російських впливів у сучасній міжнародній політиці, то всякі рахунки на Росію мусять брати під увагу два моменти: чи Росія зможе відбудуватися до часу рішаючих подій в Европі, коли справжня реальна сила, а не погрози рішатимуть про европейське положення і — яку лінію політики взагалі може приняти ця третя, відбудована й обєднана Росія.

Перший момент залежатиме від дальшого внутрішньо-політичного розвою сучасної Росії, від союзів, які їй у наших днях удасться заключити й від допомоги, яку вона з [illegible] отримає для відбудови. Тут годі передбачити майбутнє з цілою певністю. Найбільш обережні навіть рахунки можуть не вистарчити: Росія була і є країною неможливих можливостей.

За це вся історія Росії від XVII ст. аж по 1914 рік і історія останніх літ від 1917 року дають аж надто матеріялу для зрозуміння політики Росії в майбутньому.

Коли глянути в минуле, в нестримний розріст Росії через Сибір аж по Тихий Океан, через Україну во Чорне Море, через надбалтійські держави й Польщу до „вікна в Европу", через Кавказ і Туркестан до Персії й Індій — то иноді видається що якась елементарна сила, може навіть несвідомо для керманичів російської держави, може навіть без їхньої й проти їхньої волі примушувала Росію до експансії.

Все одно, чи обчислима економіка, чи якась необчислима масово-психічна необхідність вела Росію на протязі трьох століть на підбої, ставлячи перед російською політикою такі далекосяглі цілі, як розгром Отоманської Імперії й здобуття Царгороду, мало цього: такі мрії як завоювання Індій й доступ до Індійського Океану, а провідною думкою всеї російської історії було: зробити Росію центром усеї світової політики.

Події в Росії від 1917 року були наче-б-то повторенням, наче-б то скороченим курсом усеї попередньої російської історії. Ріжно можна дивитися на питання, чи експансивність, яку виказали російські большевики, чи їхні змагання підбити весь світ при помочі соціяльної революції, були висловом комуністичної ідеї, чи може навпаки вся комуністична ідея російських большевиків із її експансивністю й непримиримістю була висловом традиційного російського духа — розвязка цього питання може мати теоретичний, історіософічний інтерес. Так, чи инакше, а змагання большевиків останніх літ вповні покриваються зі змаганнями російської держави останніх століть. Абстрагуючи від причин, слід сконстатувати, що в 1920 році, коли остаточно вдалося большевикам зліквідувати всі „контрреволюційні" наступи, які загрожували їхньому істнуванню, совітська Росія не принялась за внутрішню відбудову і внутрішнє закріплення. Вона не приняла миру, що нараз запанував був на всіх її кордонах, як ціль, яку вона хотіла осягнути. Навпаки: сов. преса заговорила про „передишку", „яку „буржуазна Европа в свому безладю жертвує" „передишку", після якої з природи річи мусить прийти до дальшої війни, до лютої борні „аж до повної перемоги". Рівночасно большевицькі війська далі йшли на Кавказ і дійшли до Персії й Туреччини, на Туркестан і зайшли аж в Афґаністан і до російсько-индийського погранича. Совітські політики не перестали говорити про „знищення Англії, знищивши її панування в Індіях", а заворушення і повстання в Індіях, викликані й підтримувані большевиками, доказали, що ота погроза політиків має більш реальне значіння, ніж могло би видаватися. Останніми відгомонами большевицького наступу в Азії було відродження ісламітського світа й перемога Кемаля Паші в Малій Азії.

Експензія, отже війна, ведена всіми засобами, — ось зміст совітських змагань останніх літ. Вправді внутрішнє вичерпання не дозволило Росії далі вести в 1922 р. і сьогодня її на скрізь воєнну політику при помочі зброї і совітські керманичі заговорили про мир, але остання совітська дипльоматична акція в справі литовсько-польського спору, яка має на меті здобути для Росії рішаючий вплив те-ж і над Балтиком — чим вона є, як не традиційною російською експанзією, цим разом веденою не при помочі зброї, а при помочі дипльоматичної гри?

Сьогодня, коли так, чи инакше, в Росії комунізм здає свої позиції,

---

Пр. 121/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник" число 39. (193) з дня 21. II. 1923 в артикулах під заголовками: 1) „По[illegible]ська... ма ном" в цій сти. 2) „Православна церква в Польщі в уступі між словами: „вказує" і „Ми ропо[illegible]т Юрій". 3) „Комунікат Білоруського Посольського Клюбу" в уступі від слів: „Східна граница Польщі" до кінця. 4) „За місто відозви" в уступі між словами: „на державу" і „На цьому", містить в собі єство злочину з § 65 а) закона карн., ухвалив доконану в дни 20. лютого 1923 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думаі § 493 процедури карної заказ дальшого поширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 21. лютого 1923. (Підпис нечиткий.)

коли оказується, що з точки погляду історії большевизм взагалі не був конструктивною силою, з цієї ж самої точки погляду одне слід уважати в ньому конструктивним: сучасну совітську закордонну політику. Вона відповідає духови всеї минулої історії Росії і підбудовує фундаменти під міжнародню могутність тої третьої, сьогодня ще не зясованої, майбутньої Росії. Відсіль зрозуміле воно, чому російські емігранти з „контрреволюційного“ табору сьогодня співділають у закріплюванню міжнародньої позиції Росії на спілку з совітською дипльоматією. Сподіються вони, що цією третьою, післябольшевицькою Росією будуть як раз вони, що вони станують на чолі цієї майбутньої реальної сили, якою стане Росія. Зрозуміле теж, чому в Західній Европі говориться вже сьогодня про союз із майбутньою Росією. Ця майбутня Росія не є нереальним фантомом: уже сьогодня помічується твердий кістяк цієї майбутньої Росії, її традицийну, вперту, досі непереможену експанзивність.

Америка й Европа

Американський пацифіст про французько-німецький конфлікт.

„Европейські відносини почали бути в останніх роках щораз то гіршими й сьогодні ми дійшли до межі найбільшої небезпеки“ — пише відомий американський пацифіст, економіст Едуард Файлін в одній зі своїх статтей. Він нагадує дальше листа, якого в березні 1917 року написав амбасадор Пейдж до президента Вільсона: „Світ розпадеться на дві половини, з котрих одна, наша (себто: американська) матиме золото й усі ті припаси, які потребує для життя Велика Британія й Европа, — друга же буде занадто бідною, щоби могти купити їх“. Здійснилося передбачення бистрого дипльомата; так само два роки тому справедливо заповів сам автор, Е. Файлін, теперішню економічну світову конюктуру: „коли Европа не підійметься на ноги й не буде всилі виступити, як колись, солідним купцем, то ціла її економічна структура буде загроженою. Европа, переживаюча внутрішні потрясення, не зможе використувати американського експорту, а наслідки такого стану покажуться у Зєдинених Державах у виді безробіття, соціяльних потрясень та ріжних складних труднощів“.

Автор статті не є приклонником тези „Америка для Американців“. Він признає, що кожне покращання відносин в американському господарському життю може бути серед сучасних обставин тільки переходовою стадією. Коли з Америки не можна вивезти надвижки, яка рахує біля 20 відсотків усієї її продукції, то в її фабриках і крамницях мусить послідувати застій; промисловці й купці примушені тоді обмежити свій чистий дохід до мінімума, але й одночасно обнижити заробітні платні до такої межі, про яку обережні хліборобці ніколи не відважилися би думати в инших часах. Але такі відносини тягнуть за собою страйки й масове випровіджения служби, з усіма неминучими в таких випадках явищами соціяльних і політичних колотнеч.

Тому тільки покликання до життя завмерлого европейського базару може вратувати від біди американського фармера й робітника. Але це не може статися равнійше стабілізації европейських валют й вирівнання европейських буджетів. І нефаховці розуміють вже, що такого оздоровлення фінансово економічних відносин в европейських державах не можна осягнути без закордонної допомоги, без кредитів, які в найбільшій частині мусять прийти від американських богатирів і банкирів. Але ніхто з них не позичить грошей, поки не усунеться комплікацій, які повстають в наслідок невиплачування німецьких репарацій і поки не є усуненою небезпека нових воєн.

Пан Люшер, міністер воєнного постачання у кабінеті Клемансо, а потім міністр для визволених земель після заключення перемиря, заявив 7. листопада під оплески всієї палати депутованих ось що: в часах, в яких промислова здатність є головною базою для мілітарної здатности, Франція не може допустити до того, щоби Німеччина відзискала свою промислову здатність, — як довго Французи не матимуть певности, що найдуть допомогу в момент, коли німецька промислова здатність знова перетвориться у мілітарну. Иншими, простійшими й коротшими словами значить це стільки само, що: Франція не може без гарантій допустити, щоби Німеччина працювала так інтензивно, щоби була в силі заплатити Франції воєнне відшкодування. Воно є також рівнозначне з правдою, що в наслідок такої політики дійсно воєнне відшкодування не буде заплачене, себто, що Франція не зможе стабілізувати своєї валюти, й на дальше не відмовиться від такої міжнародньої політики, яка є небезпекою для світового мира.

Автор згадує інтервю, яке він дав у вересні минулого року в Парижі редакторови „Oevre“. Він казав вже тоді про Францію й Німеччину: обі ці держави потребують великої позички. Франція не дістане ніякої позички, як що одночасно не отримає її Німеччина, бож не можна давати Франції грошей не маючи певности, що вона поверне їх, а не поверне вона їх, не діставши від Німеччини належного воєнного відшкодування.

Але Німеччина ніколи не зможе заплатити репарації, коли вона не матиме відповідної продукції, — а не можеж продукувати не маючи стабілізованої валюти; знову німецька валюта не може бути стабілізованою, поки Німеччина не дістане закордонних кредитів.

Та ані Франція ані Німеччина не побачать закордонних кредитів, як що не буде усуненою воєнна небезпека, себто небезпека війни в час невирівнання боргу, бож кредитори не будуть вкладати свого капіталу в країни, які може швидко заплутаються у воєнний танок, або яких платнича здібність може зменшитися чи зовсім зійти на нівець в наслідок якихось економічних „санкцій“.

Одначе можна звільнитися від цієї воєнної примари тільки тоді, коли Франція матиме гарантію, що вона найде поміч на випадок нового німецького нападу. Ця гарантія мусить бути такою, щоби французький нарід заспокоївся та щоби опозиція не могла орудувати, як аргументом для своїх виборців, — небезпекою німецького наступу. Тоді Франція змоглаб заощадити з свого військового бюджету три міліярди річно, а зредукувавши всі инші звязані з цим видатки, моглаб перевести остаточну санацію свого буджету та оминути надто високого оподаткування.

Франція булаб тоді фінансово врятованою і тоді булоб можливо вирішити питання репарацій в єдино розумний спосіб, а саме, щоби погодитися з Німеччиною, що-до воєнного відшкодування на тій базі, що відшкодування повинно бути як мога більше, а проте не більше від платничої здібности Німеччини.

І коли таким робом булаб усунена небезпека фінансового краху та необхідности встановити такі податки, які перейдуть сили оподаткованих, Франція моглаб знову своєю стабілізованою валютою виступити на світових базарах, як господарський конкурент.

Тоді питання воєнних французьких боргів Америці не булоб для фінансів Франції питанням життя і смерти, і тоді можнаб розвинути в Америці отверту пропаганду в цім напрямку, щоби зясувати американському народови французький погляд, що цей борг належить до спільних видатків на спільну війну і тому повинні взяти його на себе всі спільники, а не одна лише Франція.

Поможіть політичним вязням! Фонди Комітету допомоги для них уже цілком вичерпані! Негідне чести Українського Народу булоб, коли-б наша суспільність всіми засобами не постаралася улекшити своїм політичним вязням їхню важку долю! Негайно присилайте нові датки до Краєвого Союза Кредитового, Ринок ч. 10, або до Т-ва „Дністер“ вул. Руська ч. 20. Харчі доставляйте до кухні в „Народнім Дом“, Львів, вул. Рутовського ч. 22, II. пов.

Д-р МИКОЛА ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Великий Реформатор.

(У 450 ліття народження Миколи Коперника.)

Історія людської культури — це властиво тільки реєстр здобутків поодиноких людей, одиниць, які своїм умом переростають своє окруження. Часто говорять, що геній приходить на сто років за скоро, одначе як би він прийшов у свій час, отже як би був відразу зрозумілий для всіх, то ми не мали би основи вважати його ґенієм. Ґеній випереджує нормальний розвиток людскости; він кидає думку, на свій час незрозумілу, і викликує або повну байдужість до себе, або бурю, і аж пізніщі покоління оправдують виступ того генія. Геній не приходить ніколи непідготовлений, як deus ex machina; його виступ мусить мати як підклад працю багатьох своїх попередників.

Із таких ґеніяльних виступів окремих одиниць твориться скелет цілої історії культури. Инніж визначні, хоч менше замітні одиниці, дають потім тільки тканину до того скелету.

Кожна важлива культурно-історична подія заслугує на те, щоби її в слушний час спомянути й належно оцінити. Таким чином витворюється культ людської духової історії, який може стати не один раз наукою для грядучих поколінь. Такий культ треба вважати обовязковим не тільки для поодинокої нації, але для цілої людськости взагалі. Такою культурно-історичною маніфестацією є й нинішня згадка про 450 літні роковини народження одного з найбільших ґеніїв людства, реформатора астрономії та основника модерного астрономічного світогляду, Миколи Коперніка.

Народився Копернік 19. лютого (старого стилю = 1. березня нового стилю)*) 1473. р. у Торуні над Вислою, як син тамошнього купця. Перші роки науки відбував у катедральній школі у Влоцлавку, куди забрав його після смерти батька брат матері, Лука Вацельроде, пізніщий епископ Вармії. В рр. 1491—1495. студіює на краківськім університеті медицину, а попри те й математику та астрономію, така всесторонність була на ці часи доволі часта.

Після закінчення краківської науки виїзджає на дальші студії до Італії, а саме до Больонії, Падуї та Феррарі, де вчиться спершу права, а потім із повним запалом віддається астрономії. Короткий час, у 1500 р., живе в Римі, де займає становище принагідного лектора університету.

1505 р. вертає в рідні сторони й живе зразу в Гайльсберґу як секретар свого дядька-епископа, а визволившися з під його кураторії аж із його смертю (1512 р.), переноситься до Фрауенбургу, де його вибрано каноніком капітули. На цій посаді остає до смерти (24. травня ст. ст. = 3. червня н. ст. 1543 р.), займаючись попри обовязки свого становища далі астрономією.

Головний твір Коперніка — книжка „Про обороти небесних тіл“ (De revolutionibus corporum coelestium libri VI), виданий Осіяндром у Норимберзі 1543 р., так що автор побачив видруковану свою працю аж на смертній постелі. У цьому творі Копернік викладає нову теорію рухів небесних тіл, яка валить до ґрунту всю дотогочасну астрономічну науку. Над розробленням своєї теорії працює близько трицять років; була вона готова вже 1530 р., одначе автор тримав її ще довший час у тайні і згодився видати аж за намовою вітенберського професора Ретіка.

Щоби зрозуміти значіння Коперніка в історії астрономії і взагалі в історії людської думки, треба перш за все зясувати собі астрономічний світогляд, який панував на переломі серденовіччя та новітніх часів.

Панувала тоді в астрономії неподільно **птолємейська система**, яку треба вважати синтезою всіх астрономічних спостережень та обчислень, починаючи з єгипетських та вавилонських, а кінчаючи працями німецьких, французьких та еспанських університетів у 15. ст. Вона в своїй основі вчила, що осередком світу є земля, яка є абсолютно нерухома, а кругом неї порушаються всі небесні світила, тоб то сонце, місяць та всі зорі. Основа була проста, ясна й очевидна; мала за собою традицію багатьох століть і голоси таких авторітетів, як Плятон та Арістотель. Її приймали за свою — з дуже малими виїмками — всі астрономи, і вводили до неї тільки свої поправки, щоби в міру поступу обсерваційної техніки доховувати згідність між теорією та дійсністю. І в цій випрацьованости, в цій тонкости теорії лежала вся її переконуюча сила — а одночасно й зародок її смертности.

Поправки, про які тут мова, відносилися головно до способу, як треба собі уявляти рухи поодиноких небесних тіл.

Первісний погляд, що тими шляхами є кола, в осередку яких міститься земля, треба було закинути та приймити, що земля стоїть трохи з боку спільного осередка всіх тих кол. Далі, щоби ще блище підійти до дійсности, прийнято рух по т. з. „епіциклях“, отже колах, які обертаються по обводах инших, постійних кол. (Гіппах із Родосу, 2. ст. до Хр., та Клявдій Птолємей, 2 ст. по Хр.) Таким робом доходжено до задивляючої докладности, одначе це вводило страшну заплутаність у всі обчислення, бо кожну нову недокладність поправлювано новими колами, ексцентрами та епіцилями.

Отсе саме було слабою стороною цілої тої теорії. Уже в старовину піднімалися голоси невдоволення нею (Гераклід із Понту, учень Плятона, висловив здогад про обороти землі кругом осі, а Арістарх із Самосу, 3. ст. до Хр., говорив

*) Новий стиль завів папа Григорій XIII. 1582 р.; до 1700 р. ріжниця виносила 10 днів, а потім що 100 років зростала на 1 день, так що сьогодня виносить 13 днів.

Квадратура кола.

(Як Польща хоче оздоровити свої фінанси.)

Вся польська преса, під очевидним впливом правительственного гасла з Варшави, переповнена широкими міркуваннями про майбутні заходи біля направи державних фінансів Польщі. І не диво. Вся фінансова господарка Польщі находиться в стані повного банкроцтва. Це банкровтво таке очевидне і таке жахливе, що вже навіть ніхто не намагається цього закривати і затушовувати. Постійний упадок польської валюти, який до недавна ще обертався, так сказати, в „нормальних" рамцях, прибрав послідними часами форми дійсно горендальні. Сміло можна сказати, що польська валютова одиниця, польська марка, перестала бути необхідною функцією внутрішнього і заграничного обороту. Типічні симптоми агонії знищеної валюти: божевільна звижка цін, втеча від марки, страйк закордону при приниманню польської валюти, — а вслід за цим повна анархія господарського життя в нутрі, оце ті „успіхи", яких вспіла добитися на господарському полі польська держава. Недавні самопевні вигуки про рожеві господарські гороскопи, які мовляв, відкриваються перед Польщею — раз тоді, коли Польща добуде на власність одну, раз другу область (н: пр. Східну Галичину, Вильно, Гор. Шлеськ) тепер нагло призабулися і затихли. Курс доляра добігає границі, на якій, як відомо з практики, загалом завмірає всякий господарський оборот. Остаточні обрахунки поодиноких позицій буджету ще не опубліковані, та й супроти девальвації марки, ледви чи можуть бути зроблені. Одначе і з приватних вісток не є для нікого тайною, що недобір державного скарбу йде вже не в міліони і міліярди, а в біліони. З уваги отже на такий подійсний стан зрозуміло, що державним керманичам у Варшаві зачинає добре віяти морозом по спині і вони — по своїй волі і спромозі — забираються в послідньому моменті до направи поруйнованих фінансів своєї держави.

Але перед приступленням до критичного розбору оцих проєктів, слід перш усього зупинитися над причинами, які до теперішнього більш чим сумного стану довели. Бо тільки такий розгляд може дати нам певні підстави до зясування думки про успішність намірених спроб.

Господарство кожної держави опирається в своїй суті на цих самих прінціпах, на яких опирається господарство приватної одиниці. Суворе життя не знає під цим оглядом жадних штукарств ані фокусів. В останній інстанції рішає про багацтво і достаток одиниці — результат її праці. Потреби одиниці є безконечні, але, на жаль, на заспокоєння цих потреб має вона врешті решт тільки один засіб: працю. Отже, коли одиниця хоче правильно господарювати, вона мусить свої потреби приноровити до доходів. Инакше — ніхто їй не поможе і просто людина не зможе повязати кінців з кінцями.

Ясна річ, що приватна одиниця, яка в життєвій боротьбі здана виключно на власні сили, коли промахнеться проти сього „залізного" правила — лишається росторощена на шляху. Але держава находиться під цим оглядом трохи в кращому положенню. А принаймні: позірно в кращому.

Бо хоч держава також є тільки господарською одиницею і на заспокоєння своїх потреб має одиноке джерело в тих матеріяльних засобах, які їй віддадуть громадяне держави (податки, мита, державні позички і др.), то, як сказано, в модерних умовинах вона має безпосередний або посередний приступ ще також до одного спеціяльного джерела „багацтва" — до фабрики гроша. І ми є свідками, як багато т. зв. новоповставших держав, без зайвих викидів совісти, хапалося і хапається такого способу „поправи" своїх фінансів. Шляхом есконту своїх векслів в друкарні державного гроша, правительство „покриває" свої видатки і тим способом робить перший крок на похилій площині, котра скорше чи пізніше все доводить до руїни. Звідси бере свій початок страшний рак грошевої інфляції, який помалу але послідовно розїдає ціле господарське життя держави. Набувши гріш з повітря, а не з кишень громадян держави, як на ділі повинно бути (або зі закордонних позичок), держава сама дає перший товчок до смертного танку постійної звижки цін, яка немов гадюка, що викрутившися кусає себе у власний хвіст — уступає місце дефіцитови, котрий знов доводить до нової емісії непокритого паперового гроша і так далі аж до dulce infinitum.

Деж отже архимедова точка в оцій злавалося би, непрояснений суматосі фактів, причин і наслідків? На це питання тільки одна відповідь: держава мусить свої видатки приноровити до прибутків, а не на відворіт. Инакше вся балачка про санацію державних фінансів ніщо, тільки пусті слова без змісту.

І ми знаємо, що так дійсно поводяться держави зі здоровими фінансами. В Англії і Америці прінціп безоглядної ощадности в державній фінансовій господарська і буджетова мораль (не видавай ні цента коли не маєш на видаток покриття) творять непохитну основу всього господарського життя нації. На подібний шлях вступила в Центр. Европі Чехо-Словаччина, яка тим самим збудувала для себе всі умови і для державно-політичного істнування.

Приглядаючись державному буджетові Польщі, ми бачимо, що більшу половину видатків зїдає армія. Другу точку видатків творить залізничий буджет, за яким йдуть видатки на т. зв. відбудову, адміністрацію і проч.

Тимчасом про подані тут джерела постійно зростаючого дефіциту в оголошених проєктах не згадується зовсім, або дуже мало.

Воно і зрозуміло. Польща виросла в державу у виїмково щасливих умовинах. Використовуючи підхожу для себе міжнародню конюнктуру, Польща набрала стільки земель на ліво і на право, скільки лише сама захотіла. Навіть „безграничні" анексіоністи з під стягу вшехпольської партії, під цю пору, на загал „вдоволені" новими кордонами своєї держави, намагаючись їх тільки закріпити і утревалити.

Одначе в такому рахунку є і свої невідкличні дефекти. Для „оборони" своїх кордонів приневолена Польща держати під зброєю другу що до величини на континенті армію, яка, очевидно, не живе повітрям і вимагає стільки видатків, скільки Польща не може видусити зі себе хоч би і як намагалася. От тут і печать над усіми спробами поправи державних фінансів.

Польська армія перевисшає численною силою армію Німеччини з перед війни. Але Німеччина була державою могутною, з великанським промислом, з великанською морською і внутрішньою торговлею і з невичерпаними продукційними силами в нутрі своєї суспільности. Цього про Польщу хіба не скаже і найгорячійший польський патріот.

Діло в тому, що Польща, з огляду на своє міжнародне положення, за своєю волею чи проти неї — не може обменшити своєї збройної сили до такої міри, яка відповідалаб її непосильним матеріяльним засобам. І тому теперішній міністр фінансів Ґрабскі дуже зручно поділив майбутній польський буджет на дві головні частини: буджет звичайний і буджет надзвичайний. В проєктах направи говориться тільки про перший буджет, натомісць про другий задержується самозрозумілу і благоразумну мовчанку В пресових коментарях міністр Ґрабскі підчеркнув, що надзвичайний буджет держави і після переведення санації буде виказувати постійні недобори. Висота цих недоборів виноситиме, по його словам, суму одного міліярда польських золотих. А тому, що нова рахунково-валютова одиниця, котру на місце зовсім обезвартненої польської марки хоче ввести теперішне правительство, буде на початку рівнатися менш-більш золотому швайц. франкови (його курс виносить тепер около 3000 мп.), кожен ляік легко собі обчислить, що навіть по оптимістичному підрахункови міністра — постійний недобір з одного військового буджету буде виносити суму 3 біліонів мп. Цей недобір, очевидно, підвищиться автоматично, коли курс марки ще далі впаде, так, як „польський золотий" покищо виступає тільки в характері числа розрахункової а не дійсно уфундованої монетної одиниці. Як отже супроти цього першого „пункту" санації державних фінансів Польщі будуть виглядати всі дальші — дійсно важко розгадати.

Та залишаємо його на боці, Розглядаючи дальші точки проєкту і зупиняючись над поодинокими з

про річні рухи кругом сонця). Одначе старовина не була пригожим ґрунтом для реформи астрономії. Ця наука служила тоді виключно практичним потребам, а саме докладному передсказуванню небесних зявищ, отже була виключно штукою міряння та обчислювання. Пояснювати причинові звязки між поодинокими зявищами — лежало ще далеко поза її завданнями в ці часи.

Копернік знав добре погляди своїх духових попередників і за їхнім прикладом приймив сонце за осередок колових шляхів планет Марса, Юпітера й Сатурна, — а звідсіля був уже тільки один крок до нової науки. Треба було ще тільки заложити, що і дві блищі планети Меркур і Венера, мають також сонце за осередок своїх доріг, а тоді вже аж сам напрошувався здогад, що великий простір між Венерою й Марсом не може бути порожній, тільки що це місце для рухів землі та її місяця. Ось такий здогад пояснив Коперніковї всі зявища на небі так само добре, як і стара теорія, а його вищість лежала в тому, що був **багато простіщий**, бо обходився без тої безлічі ріжних кол, які мусіли вводити Гіппарх та Птолемей.

Копернік учить так: Перша й найвища зі всіх сфер (куль) — сфера постійних зір, яка містить у собі все инше і тому є нерухома. Далі йде шість сфер поодиноких планет (Сатурн, Юпітер, Марс, Земля, Венера, Меркур*), а в осередку всього стоїть сонце. „**Бо хто міг би в цій найкращій святині цьому світилові призначити инше або краще місце?** Сонце керує рухами всіх тіл, немов цар зі свого престолу. Наслідком того бачимо тут такий гармонійний звязок, якого деинде не подиблеш..."

Отся теорія пояснює справді дуже добре, чому планети змінюють своє місце на небозводі та свою величину, коли між постійними зорями цього немає. Приною того є змінні віддалі поодиноких планет від землі, — бож їхні обіги не відбуваються одночасно. — а віддалі постійних зір такі великі, що величина дороги землі в порівнанню до них зникаючо мала.

Всеж таки коперніканська наука мала багато дрібних хиб, які на перших порах робили її мало придатного в практиці.

Найважнішою хибою був здогад, що дорогами планет є кола, а їхні рухи відбуваються рівномірно, а це суперечило вже навіть тодішнім обсерваціям. Копернік, хоч став на зовсім відмінне від своїх попередників становище, то проте таки вніс у свою теорію багато старовинної, плятонсько арістотельської традиції; так нпр. Плятон учив, що немає ніякої причини, щоби небесні тіла могли порушатися инакше, як рівномірно. Взагаліж у Греків дуже часто форма брала перевагу над змістом; виходячи зі становища, що найдосколальшими геометричними творами є коло та куля, вони безкритично переносили ці естетичні форми у природознавство. Такому самому обманові підпав і Копернік, а навіть Кеплер зразу пішов на цю удку; і тільки тоді, коли порвав із тими останками традиції та відрікся колового рівномірних рухів, зміг дати правильне пояснення дійсного стану річей.

Доказів для своїх здогадів Копернік властиво не мав; його геніяльна думка давала тільки простіще пояснення будови всесвіту і в цій великій силі його інтуіції лежить його головна заслуга. „Більше правдоподібне, каже він, що земля обертається, ніж що всі планети й комети та безчисленна множина всіх постійних зір відбуває кругом землі правильний оборот що 24 години". Властиві докази прийшли багато пізнійше.

Перше видання твору Коперніка перейшло без більшого відгомону. Цілий тодішній світ стояв під виключним панування птолемейщини; до того тоді ще не було свободи навчання, так що всі мусіли вчити по Арістотелеві та Птолемеєві. Врешті сама нова теорія в порівнанню до старої була ще за мало розроблена, щоби стати пригожою до практичних обчислень.

Копернік, пускаючи в світ свою книжку, немов передбачував, яку бурю вона викличе, тому усунув із неї все, що могло мати тенденційний або полемічний характер, а особливо всі натяки на звязки з релігією. В цій цілм в передмові виянснив генезу та мету свого твору, а крім того присвятив його папі. Він обіцював і церкві користи зі своїх праць, які мали зробити можливою давно вже задуману реформу календаря.

Осіяндрові, видавцеві твору, було того ще за мало; у своїх побоюваннях за книжку та її автора він пішов так далеко, що сфальшував цілком передмову Коперніка. Із його „stultissima praefatio" (найдурніща передмова, як її назвав Кеплер), виходило, ніби то сам Копернік не вірить у правдивість своєї теорії, а тільки подає її як вигідний для своїх обчислень засновок. Оте все, а також велика ігнорація освіченого загалу в природничих справах (подібно як і тепер), спинили на якийсь час усякі гостріщі виступи. Відомий вислів Лютра: „Цей дурак хоче перевернути всю штуку астрономії, бо св. письмо каже, що Йозуа затримав сонце, а не землю", треба віднести радше до тої ігноранції, як уважати релігійним виступом проти Коперніка. Далеко виразніще становище займив Мелянхтон, який назвав цю нечувану новість просто безбожною.

Буря назрівала поволі, а вибухла аж за часів Ґалілея, коли той у своьому „діяльозі" особисто зачепив папу як противника коперніканської теорії. Як відомо, католицька церква, на рівні з обома протестантськими, повела завзятий бій проти тої „безглуздої та безбожної науки", і в йому впало богато жертв, головно з вини св. інквізиції. М. и. тяжко переслідувано Ґалілея, спалено на костирі Джордана Бруна (1600 р.) та обвинува-

*) Тоді вважали Сатурна найдальшою планетою. Ще дальші планети відкрито пізніще, а саме Урана 1781 р., а Нептуна 1846 р.

них, можна сказати, що вони всі обертаються в блудному колесі, з якого немає виходу. Основна думка проєкту спирається на принціпі, що громадяне польської держави досі не платили державі стільки, скільки мусять і повинні. Отже тому на цілій лінії драконський фіскалізм. Введення „польського золотого“ має передовсім на ціли дібратися до кишень т. зв. реальних посідачів. Власники землі, домів, фабричних підприємств, всі купці і люде з доходом мають в майбутнім платити податки по реляції „польського злотого“ до кождочасного курсу польської марки, отже суми, які підуть в порівнанню з нинішними в сотні і тисячі процентів в гору. Також і посередні податки мають стягатися по поданій нормі. Всі державні монополії, залізниця, пошта і телеграф і собі не останутья по заду.

Який-же буде наслідок такої „реформи“? Перший наслідок виллється в небувалій досі звижці цін, а ще далі в повній стагнації цілого господарського життя. Бо треба тямити, що мимо горячки міліонів і міліярдів, в який тепер поринула Польща, само громадянство як таке є дуже і дуже вбоге. Промисл ледви накльовується, та й він животіє тільки тому, бо має приступ до державної каси, яка його штучними дозами морфіни удержує при життю, торговля примітивна — а заграничний експорт спирається на дійсно грабіжницькім вирубуванню лісів, вивозі необхідних в нутрі сирівців, середників поживи, то що. Хто отже має платити отсі фантастичні, хоч і паперові суми? Рільничий продуцент буде старатися перекинути їх на споживача, купець на покупця, фабрикант на консумента і в цьому місці причини і наслідки зійдуться немов в хемічній сполуці, яка взаїмно себе зносить і невтралізує. Вже попередні реформи міністра Міхальского показали, що лихо можна було тільки на деякий час приминити, але не радикальчо вилічити. Тодішня господарська стагнація повториться тепер у стократно збільшенім виді. „З порожнього не наллєш“, а від громадянина держави можна лише стільки видусити, скільки в нього в кишені. Иншої чарівної штучки не втне жаден, хоч би і найгеніяльнійший міністр.

Та й ще не знати, як до оголошених проєктів поставляться поодинокі верстви польського громадянства. Рахуючись зі сильно виробленим становим егоїзмом кожного із них, треба сподіватися, що зачнеться завзята боротьба, котрої ціллю буде зіпхнути майбутні видатки зі своїх плечей на плечі... сусіда. Тому міністр Грабскі, коли схоче ратувати свого шефа ген. Сікорского, ще буде мусів своє фінансове вино сильно підляти водою.

Для цих народів, які попалися в звязок з польською державою без своєї волі, відкриваються у звязку з плянованими спробами розвязати квадратуру колеса, якою є справа направи польських державних фінансів, дуже сумні перспективи. Число польського населення в Польщі виносить трохи не половину всього населення держави. І ясно, що згадані поопаці спроби відібються в першу чергу на їх шкурі.

Д-р Павло Лисяк.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Велика Україна.

Продовольча ситуація.

В Харкові відбулась при участи Раковського, Петровського, Фрунзе і Владимирова всеукраїнська продовольча нарада, яка розробляла проєкт підготовчих заходів, які необхідно ужити для переведення двох чергових кампаній посівної й продовольчої. Нарада констатувала, що запаси насіння Харківської, Катеринославської, Херсонської й по части Чернигівської губерни занадто малі для переведення весняних засівів. Особливо несприятливі відомости надходять з катеринославського і херсонського районів.

Волинська, подільська, київська й полтавська губернія можуть власними засобами засіяти поля. Нарада намітила ряд перевозок насіння в ті райони, де його бракує, але прийшла до того висновку, що при теперішньому становищі транспорта здійснити ті перевозки вряд чи буде можливо. В звязку з цим на нараді було піднесено питання про ту продовольчу ситуацію, в якій опиниться Україна в біжучому році. Було зазначено, що кампанія по збиранню харчового податку може дати сприятливі результати тільки тоді, коли буде усунено ті хиби, які були в переведенні її в минулому році. З даних, оголошених наркомпродом, видно, що зловживання при збиранні продовольчого податку були дуже великі і що значна частина зібраних цим шляхом продуктів не дійшла по призначенню, залишившись по кишенях продовольчих робітників. З огляду на це нарада визнала необхідним подбати про підготовку нових кадрів продовольчих робітників. Нарада визнала бажаним, щоб в продовольчі робітники у першу чергу приймано комуністів і щоб в жадному разі не були прийняті особи причетні до торішних зловживань. Признано необхідним на час збирання продовольчого податку збільшити репресії, як відносно не акуратних платильщиків так і відносно тих, що вчинять зловживання. Висунута на нараді пропозиція вернутись до системи розвьорстки була відкинена, як не відповідаюча теперішній економічній політиці большевиків.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

чено Кеплерову матір у чарівництві — на ці часи закид, що рівнявся присудові смерти 1616 р. поставлено всі книжки про нову науку на „Індекс заборонених книжок“, де й простояли вони аж до 1822 р., коли вже цілий світ забув про старі теорії. Останнім могіканцем птолемейщини був Француз Де Фонтенель (1657—1757).

Коперніканську науку розвинули головно Кеплер та Галілеї (у першій половині 17. ст.); перший відкрив, що дорогами планет є еліпси, а їхні рухи нерівномірні, а другий своєю нововинайденою люнетою ствердив деякими обсерваціями правдивість нової науки. Ньютон (1686) знайшов причинові звязки між рухами всіх небесних тіл (закон всесвітнього тяготіння); розвиваючи його думки, Ляпляс дав перший елементарний курс механіки неба (1800) і вбрав у математичну форму Кантову гіпотезу повстання світа. Остаточно завершив цю клясичну теорію Лєверіє (1846), який рахунком відкрив істнування найдальшої планети, Нептуна; на основі цього рахунку відшукано її вперше на небі. Був це новий тріюмф науки Коперніка.

———

Щож торкається національного питання Коперніка, то, як відомо, між Німцями й Поляками ведеться спір про його походження. Поляки спіраються на тому, що Копернік походив із старопольського роду зі Шлеська та вродився в Торуні, який тоді був під польською владою, далі, що вчився на краківськім університеті, а врешті в Болонії був записаний в університетську матрикулу як „natione Polonus“. За теж Німці виводять, що вже само прізвище Коперніка (Koppernigk — рід походив із містечка Köppenik) чисто-німецьке, а так само корінно-німецький рід його матері, Вацельроде. Далі в Торуні, хоч під Польщею, всі вищі кляси населення почували себе Німцями, а краківський університет у ці часи числився більше німецьким чим польським. Що-ж до польської іматрикуляції, то, очевидно, слово „natio“ мало значіння державної приналежности, а не національної в новочасному розумінню. Врешті стверджують Німці, що Копернік завсіди виступав як Німець та в своїх письмах і листах уживав як не латинської, то виключно німецької мови. Зрештою й Поляки не вміють навести ні одного переконуючого доказу про його польськість.

Та для нас отсей спір зовсім байдужий. Ми шануємо в Копернікові не Поляка й не Німця, тільки великого генія цілої людськости, що мав силу порвати з закоренілою, більш чим тисячлітньою традицією та відважився стати до боротьби сам оден проти цілого світу людського консерватизму.

Віддаючи сьогодня честь памяти Великого Реформатора, ми виконуємо наш обовязок, який накладає на нас почуття духової спільности з цілим культурним світом.

———

За українську школу на наших північно-західних землях.

На засіданню соймової освітньої комісії пос. Хруцький (Український Парляментарний Клюб) поставив ряд домагань у справі української школи на Волині, Холмщині, Підляшу й Полісю.

Пром[illegible] заявив, що українська шк[illegible] північно-західних наших зе[illegible] майже виключно лише н[illegible], бо в дійсности українськ[illegible] є дуже мало. Не лише немає там українських шкіл, але навіть в істнуючих школах наука української мови взагалі не відбувається. Пос. Хруцький жадав, щоб міністерство освіти на протязі місяця виготовило законопроєкт про українське й білоруське шкільництво, щоб від 1. вересня почало відбуватися на всіх наших північно західних землях обовязкове навчання української мови, щоб негайно покликано на посади всіх видалених із посад українських учителів і щоб для них улаштовано курси польської мови й історії.

Підчас дискусії над внесеннями пос. Хруцького міністр освіти Поморскі-Мікуловскі заявив, що згідно з конституцією міністерство освіти вже рішило виготовити законопроєкт про шкільництво для не-польського населення та обіцяв, що такий законопроєкт небаром буде предложений соймови. Тому влишне булоб рішати окремо справу української школи, бо вона буде узглядняна в законопроєкті.

Кс. Лютославскі поставив внесення на відложення дискусії аж до часу, поки міністерство освіти предложить обіцяний міністром законопроєкт.

Після довшої дискусії два останні всесення пос. Хруцького принято голосами не-Поляків, людовців, „Визволеня“, П. П. С. і Н. П. Р. та візвано уряд, щоб як найшвидше предложив законопроєкт про не-польське шкільництво.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

Поруря.

Збройний спротив?

У кількох місцевостях Поруря появилися узброєні відділи, в склад яких входить головно студентська молодь. Також на погряничу стверджено, що на окуповану область перекрадаються узброєні відділи німецьких робітників. Ходять поголоски, що Німці приготовляють повстання і в короткім часі мають виконати наступ на Ессен.

Поширення окупації.

Французькі війська заняли Кенігсвінтер на правому березі Рену. Рівночасно над Реном вигружено з кораблів нову залогу, яка обсадила Монтабур. До того міста спроваджено 200 марокканських жовнірів.

Америка не інтервенює.

Французька преса заперечує всі поголоски про американську інтервенцію і впевняє, що Америка збереже і на дальше невтральність.

Соціялісти в справі Поруря.

В Берліні відбувся соціялістичний конгрес в справі Поруря. В резолюціях ухвалено домагатися від уряду, щоби він навязав переговори з Францією. В промовах гостро критиковано політику кабінету Куна.

Промова канцлера.

На днях німецький канцлер виголосить в Берліні промову, в якій представить положення в Порурю і зложить звіт із своєї діяльности в тій справі

Промова Поанкаре.

Приймаючи професіональний союз старшин доповняючих кадр, заявив Поанкаре: Франція виявила за 4-літній період війни на побоєвищах непохитну відвагу. В слідуючому 4-літньому періоді дала доказ терпеливости і поміркування для поконаного неприятеля, чого не зробив би ніякий нарід на нашому місці. Тепер чаша виповнилася по береги. Треба було пригадати Німеччині, що ми побідники й вижидаємо виконання постанов договору. Ми взяли застави, котрих не виречемося за пусті обітниці. Хочемо, щоби заподіяні нам кривди були направлені. Зуміємо видержати тягарі, що їх накладає на нас мир, так як ми видержали тягарі війни. Зрештою се ще один рід виснажуючої боротьби, яку ми ведемо тепер, та не ми будемо цими, що дадуть виснажитися. Вкінці подякував П. старшинам за співучасть у акції, яку Франція доведе до кінця.

———

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

Причину цього, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обовязок повинні бути більшим авторітетом, ніж багнет чужого жандарма.

З польських справ.

Сойм.

Сойм відіслав у першому читанню до адміністраційної комісії законопроєкт про обовязок зголошувати місце побуту на поліції, а до буджетової законопроєкти про державний кретит у П. К. К. П. про дальшу емісію банкнотів П. К. К. П. і про емісію 6 проц. скарбових золотих бонів.

Після того відбувалася дискусія над законопроєктом про податок від доходу. Принято поправку пос. Кевніка, щоби при селянських господарствах менших аніж 15 гект. оцінювано доходи у висоті не більше 2 сотнарів жита з одного морга по пересічних цінах 1922 р. Принято далі поправку, яка звільнює від податків від 1. квітня ц. р. перших пять категорій податників, яких річний дохід не перевисшує 5 міліонів мп.

Піднесено скалю додатку до податку від доходів фізичних осіб і не обнятих спадків. Зрештою законопроєкт принято в другім читанню.

Принято в другім читанню законопроєкт у справі позички гарантованої державою в висоті 120 міліонів мп. для Львова.

Уряд предложив нагле внесення про виміну осіб між Польщею й Росією.

Принято наглість внесення Дашиньского в справі доріжні і внесення відіслано до скарбово-буджетової й доріжняної комісій.

Справа Клайпеди в комісії для закордонних справ.

На засіданню соймової комісії для закордонних справ дня 27. ц. м. обговорювано литовсько-польські справи. Польський делегат при Союзі Народів Ашкенази представив розвій литовсько-польського спору; зясував його теперішне положення. Литва спротивилася поділови невтральної полоси й домагалася віддачі спору до вирішення Раді Амбасадорів, або розємному трибуналови в Газі, або арбітражови. Польща жадала поділу на підставі 1. узглядненння етноґрафічних умов, 2. заслонення залізниці Гродно-Вильно смугою широкою принаймні на 4 клм. Поділ невтральної смуги, доконаної Союзом Народів польських домагань не вдоволяє і польська делеґація застерегла собі ревіндикацію деяких відтинків невтральної смуги, признаних Литві. Цю справу остаточно вирішить Рада Амбасадорів.

Міністер Скшиньскі подав комісії до відома ноту союзників до Литви. Нота жадає узглядненння інтересів Польщі, звязаних із Клайпедою й заявляє, що виконання цього домагання є передумовою литовської суверенности над Клайпедою. Міністер представив останні події в Клайпеді і вкінці заявив, що в справі литовсько-польського спору віднošення союзників до Польщі невиразне. Польський уряд домагається рівнорядности для Польщі й Литви в справі клайпедської пристані й плавби по Німані.

Промови Ашкенавого й мін. Сікорского потвердили враження, що Польща програла в клайпедській справі. Оба дипльомати підчеркали свій мировий настрій.

Підчас дискусії представники правиці гостро виступили проти міністра Скршиньского. Строньскі поклав у вину польського уряду, що нота союзників до Литви неясна. Сейда заявив, що причиною поразки була неясність, нерішучість і „вічна молитва до миру“ з боку польського уряду. Гарушевіч жадав, щоби Польща... зробила натиск на антанту і запитав, на чім властиво польський уряд опирає надії на вирішення східних границь Польщі.

Пос. Райх звернув увагу, що марні є балачки про натиск на антанту, раз невідомо, якими засобами його можна здійснити й поставив внесення на замкнення дискусії та скликання окремого засідання для дискусії.

За внесенням були: не-Поляки, ППС. і „Визволенє“, проти людовці і правиця. Внесення впало.

Мін. Скршиньскі заявив, що уряд взагалі не може дати ніяких близщих пояснень і не може виявити нічо більше над уже сказане, тому всякі нові запити є злишні. Але „уряд чуває“.

Навіть Ґрабовскі проти Сікорского.

„Хвіля“ доносить, що велике зацікавлення викликав на днях конфлікт поміж львівським воєводою Ґрабовским і премієром Сікорским. Справа виглядає так: Ґан Ґрабовскі чомусь образився на посла Бриля і за посередництвом львівської прокуратури зажадав видачі Бриля судови. За це премієр насварив на воєводу й зажадав від регулямінової комісії, щоб відкинула внесення, бо Грабовскі не повідомив своєї зверхної влади про свої претенсії до п. Бриля. Комісія не могла узглядити домагання премієра з формальних причин, але в політичних кругах панує загальне обурення проти методів Грабовского, які нагадають часи безладдя „кресових крулєвйонт“. Говорять, що димісія Грабовского після цього буде невідклична.

Проганяють своїх недавніх союзників чи навіть — спасителів.

Ендеки поставили в соймі інтерпеляцію, в якій з уваги на удержування на державні кошти 20.000 вояків армії УНР. мимо рівночасного зросту числа безробітних у Польщі домагаються, щоб уряд негайно предложив соймови докладний виказ коштів удержання „Петрлюрівців“ та виявснив, на якій підставі Річпосполита їх усе ще „утримує“.

Чекист — дезертир.

Державне політичне управління видало обіжник до своїх закордонних представників з пропозицією ужити енерґійних заходів для росшукання одного з уповноважнених державного політичного управління, який був посланий за кордон для орґанізації догляду за еміґрантами. Чекист цей забрав всі секретні суми, видані йому на представництво й на видатки по орґанізації закордонних центрів шпіонажу. Ранійш він був співробітником департаменту поліції, а після большевицького перевороту став одним з найбільш енерґійних агентів чека. Прибувши з Росії до Софії, він заявив своїм співробітникам, що мусить виїхати до Югославії, звідки він вже не вернувсь. (Вістник).

Бухарінська опозиція.

Бухарінська група увійшля до Центрального комітету комуністичної партії з пропозицією, одкласти призначену на 30. березня конференцію по перегляду програму і тактики до червня 1923 року. Пропозицію бухарінської групи після довгих дебатів було одкинуто. На засіданні Бухарін загрожував помстою трудящого люду й росколом комуністичної партії, обвинувачуючи своїх ворогів в угодовстві. При ситуації, яка утворилась, не є виключений розрив лівої бухаринської групи з центральним комітетом. Прихильники цієї групи виступають з різкою критикою правого крила і уряду не мітінґах і зібраннях. Всі виступи знаходять відгук серед маси і частини безробітних, які сподіваються, що їхнє становище зміниться в звязку з перегруповками в центральному комітеті комуністів. (Вістник).

Німці в совітській Росії.

В совітських митних установах на західньому совітському кордоні зявились Німці в характері інструкторів. (Руспрес).

На совітській Камчатці.

Ізвєстія повідомляють: В камчатській ґубернії населення цілком безграмотне. Нема медікаментів й медичного персоналу. Поширений сифіліс й проказа. В деяких місцях проказою охоплені цілі села. В цілій ґубернії нема суда з-за відсутности людей, знайомих з судівництвом. Телеграфічну лінію не направлювано на протязі 10 років, вона загрожує повною руїною.

Представник англійської ліберальної партіяртії в Москві.

Москва 28. II. Член англійського парляменту Kenworthy, який приїхав до Москви для провірення відносин в Росії, заявив представникам преси, що ліберальна фракція, якої представником він являється, змагає до повного дипльоматичного визнання совітів. Kenworthy є тої думки, що зближення Росії та Англії є необхідною передумовою відбудови політичних і економічних відносин світа.

РІЖНІ ВІСТИ.

Перед німецьким реваншом.

Закордонна преса доносить, що в Німеччині кріпшає думка про необхідність активної оборони супроти Франції і Польщі. Версальський договір уважається засудом смерти на Німеччину. Польща забрала землі, на яких Німці є більшістю. Такий стан не дасться довго удержати і Німці докладають всіх зусиль, щоби в короткому часі силою приневолити Европу перевести ревізію мирових договорів.

Демонстрації в Клайпеді.

В Клайпеді відбулися демонстрації безробітних. Військо розігнало демонстрантів і арештувало кілька осіб. Ініціяторами демонстрацій є Німці і Поляки, які незадоволені з литовського уряду. Польська преса подає неправдиві відомости, що між військом і демонстрантами прийшло до крівавих сутичок.

Ревізії в Софії.

На днях в столиці Болгарії переведево ревізії у приватних осіб та в льокалях ріжних клюбів і товариств, а навіть в театрах і ресторанах. Найдено богато зброї, власности комуністичних орґанізацій. Стверджено, що болгарські комуністи удержували тісні звязки із Харковом і Москвою.

Тукачевський про червону армію.

Тукачевський у своїх статтях поміщених в „Ізвєстіях“ пише, що червона армія мусить зміцнювати свої сили, щоби бути готовою виступити проти західних держав.

Перша рухома школа на Закарпатській Україні.

На днях в ужгородському театрі відбулося урочисте відкриття першої рухомої школи. Завданням тої школи мандрувати по селах Закарпаття і ширити освіту. Школа має свій кінотеатр, в якому будуть давати научні вистави. В урочистости відкриття школи взяли участь представники чеського уряду.

Париж Прага-Константинопіль.

З днем 15. лютого навязано комунікацію літаками між Парижем-Прагою і Константинополем, із стаціями у Відні, Будапешті і Білгороді. Літаки відїзджають три рази на тиждень.

Спроба зближення церкви і держави в Італії.

Італійська преса доносить, що між королем Італії, урядом і Ватиканом ідуть переговори, які являються спробою довести до зближення поміж церквою і державою.

Нові збігці з Росії.

До Неаполя прибули три кораблі російських збігців. Частина з них прибуло з Росії а частина з Константинополя і Болгарії.

В Ірляндії кипить.

В Дебліні виконано кілька замахів і спалено два доми. Повстанці розбили відділ правильного війська.

В Смирні.

В Смирні панує спокій. Між населенням замітне бажання мира.

Д' Анунціо почесним командантом кемалістичної армії.

Часописи звідомляють з Риму, що Д' Анунціо прийняв найвище почесне командування кемалістичної армії й одержав усі відзнаки, звязані з цією степеню.

Мадярщина членом Союза Народів.

Дня 26. лютого Союз Народів приняв Мадярщину в члени Союза Народів.

Союз фашистів з націоналістами.

Дня 27. лютого представники партії фашистів і націоналістів підписали договір про заключення союзу між обидвома партіями. Націоналістичні орґанізації будуть допущені до участи в державній міліції.

Справа Міжнародного трибуналу справедливости в американськім сенаті.

Вашінґтон 28. II. Комісія сенату для справ заграничних прийняла на вчорашньому засіданню резолюцію, яка домагається від Гардінга ствердження: 1) чи є прихильником договору, який спонукав би всі держави, підписані на протоколі в справі міжнародного трибуналу справедливости, до повірення цему трибуналови всіх конфліктів, які не даються поладнати дипльоматичною дорогою, м. и. конфліктів, спричинених інтерпретацією договорів, потоптанням міжнародніх зобовязань і відшкоду

Совітська Росія.

Катеринбурська демонстрація.

Демонстрація протеста проти рурської окупації, улаштована комуністами в Катеринбурзі, в якій брало участь більше 20.000 чоловік, несподівано для її аранжерів обернулася в демонстрацію проти комуністів й совітської влади. Оратор, який говорив після комуністів, заявив на мітінгу, що одними багнетами не можна примусити людність виконувати бажання захватчиків й вказав далі на те, що в свій час міліція й червоноармійці зброєю розганяли тих, що торгують на базарах, а тепер міліція тією самою зброєю охороняє базарних крамарів і всі торговельні підприємства; оратор висловив надію, що скоро наступить момент, коли кожен громадянин Росії незалежно від своїх політичних переконань, буде мати можливість говорити отверто, що він думає і що його вільне слово й думка будуть охоронятись зброєю народньої армії. Після промови оратора присутні гучними окликами висловили йому співчуття й прорвавши охорону біля трибуни заховали оратора від агентів державного управління. (Вістник).

ваннями; 2) чи Hughes є прихильником згаданого договору, а якщо так, чи в цім випадку Гардінґ був би схильний до висондовання становища инших держав супроти такого договору.

Анґлія уважає інтервенцію в справі польсько-литов. конфлікту зайвою.

Льондон 28. II. В палаті громад посол Sinclair (ліберал) вніс інтерпеляцію в справі польсько-литовського конфлікту, запитуючи, чи правительство поробило зарядження в справі спричинення інтервенції Союза Народів в цій справі. В імени правительства відповів Mac Neill, що Союз Народів повинен сам видати рішення. На запит Sinclair-а, чи ініціятива великодержав є необхідна для спричинення акції Союза Народів Mac Neill заявив, що супроти відкинення з боку Литви рішення Союза Народів анґлійське правительство уважає інтервенцію Анґлії за зайву.

Дописи з краю.

(Бранка, реєстрація, карні експедиції, господарка поліції й війська.)

Теребовельщина.

С. Слобідка Струсівська. Щоб додати добровольцям більше доброї волі, то до села прийшла ціла сотня піхоти з Теребовлі. Командант експедиції бив селян та взагалі знущався в неможливий спосіб.

Побиті були Міхайло Матемеш і син Павла Обуховського; та найбільше знущались над Андреєм Ліщинським, Поляком, за те, що його син, хоч Поляк а не пішов до війська. Щоби родина не бачила знущання, то капітан казав замкнути матерей зловлених хлопців до зимної комірки, де вони в холоді просиділи майже цілу ніч. Забрані продукти, як збіже, муку, крупи, масло, яйця і сало капітан відсилав до своєї жінки до Теребовлі. Так гуляли по селі 5 днів.

До війська мало ставитись 27 людей, з того 2 Поляків, однак добровільно пішов всього навсього лиш один Поляк. То саме військо робило таку параду в Острівци, в Риздвянах, Зубові, Гумниськах і Тютькові.

С. Романівка. До села загостила карна експедиція з 40 піхотинців. При вступі до села командант капітан заявив, що за те, що поборові не пішли до війська добровільно, кождий з них мусить дати корець пшениці. Зараз же військо стягнуло 35 кірців ріжного збіжа. Найбільше грабували дріб, який на місци різано; з села взяли повних 5 мішків курей. Не обійшлось і без побоїв. Побито сироту, 12-літнього брата Анни Пахолок і и. Коли селяне пішли зі скаргою до команданта, то почули, що все відбулось на його наказ. По трьох днях рабунку жовніри відійшли.

С. Малів. Дня 8. лютого приїхала до Малова карна експедиція в числі 18 жовнірів під командою поручника Паньковского. В ночи о 11—12 год. прийшли жовніри до вдови Олени Трендовацької, 60-літньої старушки, вибили вікна й забрали до 150 кг. вівса з мішками, яйця, білля, та дрібні хатні річи, як ніж, сірники і т. д, а вкінци тяжко побили стареньку газдиню.

9. лютого в подібний спосіб обрабували Миколу Левка, забравши 120 кг. ячменю, а сам п. поручник побив 40 літну жінку Левка; свідки: Микола Козачок, Стах Чоп, Текля Шестик. У Гринька Мельничного забрано 300 кг. збіжа, у Федька Прачука теж саме, а самого Прачука і його жінку побили. У Федька Пасинка вибили вікна і забрали 140 кг. збіжа. В Павла Козака забрали 50.000 мп. Від Пилипа Нича зажадали доляри як „викуп"; Нич дав їм два доляри й жовніри відійшли. Всі названі не мали синів у поборовім віці. Крім цього п. поручник наложив контрибуцію на богатших по 40 кг. а біднійших по 20 кг. збіжа і 20 курок. Всіх вище поданих селян поручник мав списаних на карточці.

Добромильщина.

Неслухняні „добровольці" отримують листи такого зразка:

Starostwo w Dobromilu L. 18867/22 / 6

Panu Stefanowi Szmigielskiemu, abiturjentowi gimnazjalnemu w Hujsku do wiadomości: Stefan Szmigielski, lat 21, abiturjent gimn., rodem z Bełełuji powiat Sniatyn, syn Mikołaja i Marji, zamieszkały w Hujsku, jako instruktor dzieci ks. Marynowicza proboszcza w Hujsku.

P. P. P. w Kalwarji z 23. 12. Sp. F. Nr. 17. Przekroczenie z § 44. ust. z 11. XI. 1889 popełnione przez uchylenie się od poboru wojskowego.

Uznaje się Stefana Szmigielskiego z Hujska winnym z przekroczenia, jak wyżej i skazuje go się zato przekroczenie po myśli § 44. na karę aresztu 6 dni z zamianą na 6000 Mkp.

Przeciw temu orzeczeniu wolno wnieść rekurs do Województwa w terminie 3 dni, licząc od dnia następnego po otrzymaniu orzeczenia. — Dobromil 3. I. 1923. Z w i l, kancelista b. Namiestnictwa w. r. Widziałem: Starosta dobromilski: S k a r z y ń s k i w. r.

Листи такого самого змісту дістали: Осип Менцінський і Михайло Леськів абіт. гімн. з Гійська, лише без заміни на грошеву кару.

Жертви на „Рідну Школу" мусять бути постійні, бо ж і видатки „Рідної Школи" є постійні.

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Справа мира з Туреччиною.

Ангора. Правительство представило Нар. Зборам пропозицію підписати мирові клявзулі, прийняті в Льозанні під услівям, що вилучиться фінансові й економічні справи, котрих управильнення послідувало би до шести місяців.

Париж. „Пті Пар." доносить за царгородською пресою: В. англійський комісар повідомив Аднака бея, що Англія не згодиться на вилучення з мир. договору економічних клявзуль і не піддасть їх дискусії після підписання договору.

Анґлійська партія праці за відкликанням французьких військ з Надренії.

Париж. „Еко д'П." з Льондона: На тайнім засіданні комітету партії праці відкинено внесення, яке поручає м. и. управильнення справи німецького довгу супроти Франції на такій основі: уділення Німеччині міжнародньої позички, відкликання Францією військ із Надренії і скликання світової конференції для переведення ревізії версайльського договору.

Саботаж.

Дісельдорф. Наслідком спричиненого саботажу залізничої катастрофи в Капельн пять залізничників було ранених. Ренський телефонічний кабель знову ушкоджено наслідком саботажної акції. Телефонічна акція між Есен і Дуісбургом перервана.

Лист Чічеріна з нагоди 5. роковин незалежности Литви.

Рига. Ковенське „Ехо" містить лист Чічерина, надісланий з нагоди 5. роковин независимости Литви. Лист констатує факт освободження литовського народа, а кінчиться так: Не пробуючи насилувати свободу або нарушати права инших, литовська република є конечним чинником стабілізації відносин у східній Европі. Приятельські взаємини, які вяжуть її з російською федерацією, принесли вже немалу користь обом сторонам і останучь на будуче гарантією загального мира.

Заборона побуту гірникам чужої народности.

Париж. „Еко д'Парі" з Дісельдорфа: Німецькі власти в Порурю постановили від тепер не давати дозволів на побут гірникам инших національностей в Порурю.

Німецький протест.

Берлін. Польрад. Німецьке правительство вислало до міжсоюзної комісії ноту з протестом проти залізничих розпорядків окупаційних властей.

Перервання фінсько-російських переговорів.

Рига. Фінсько-російські переговори в справі заключення торгов. договору завішено. Фінська делеґація вернула до Гельсінґфорсе, де матиме наради із трактатовою комісією.

Звільнення пор. Тілінґера.

Ляйпціг. Державний трибунал увільнив пор. Тілінґера, обвинуваченого за влекшення втечі вбийникам Ерцберґера.

Конґрес комуністів за независимістю від Москви.

Християнія. Польрад. Конґрес комуністів прийняв 94 голосами проти 92 внесення в справі поширення обєму независимости партії від Москви.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (46) число нашого часопису сконфісковано за закінчення рубрики „З преси" і за частину вірша Ол. Бабія „Казка".

— **Підручник німецької мови** для українських середніх шкіл, II. ч., укладу проф. Володимира Калиновича, появився накладом Наукового Товариства ім. Шевченка. Підручник апробований Льв. Шк. Кураторією. Набути можна в Книгарні Наукового Тов-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

— **Пожежа у Львові.** Минулої неділі при вул. Крашевського вибухла пожежа під ч. 13, де спричинила значні шкоди, після чого пожарна сторожа її зліквідувала.

— **Der Mohr hat seine Schuldigkeit getan — der Mohr kann gehen.** Минулої суботи перестав виходити „Рідний Край" з причини величезного дефіциту цього безнадійного підприємства.

— **Тютюн не є предметом першої потреби.** Комісія для боротьби з дорожнечею рішила, що тютюн не є предметом першої потреби. Отже ціни тютюну можна підшрубовувати в безконечність. Цього те-ж напевно не занедбає зробити польський скарб.

— **Криваві авантури в школі.** У 7-клясовій школі у Варшаві учитель Травб ударив в лице 10-літнього ученика Рубіна так, що цей залився кровю. Батько побитого хлопця напав на другий день на учителя підчас науки в школі і почав його окладати пястуками. Учитель обороняючи себе, вдарив ножем Рубіна в голову і смертельно поранив його. Прийшла поліція і учителя відвезла до криміналу, а Рубіна до лічниці.

— **Із судової салі.** Перед судом присяжних у Львові ведеться розправа проти Леона Стечина, шлюсаря, який застрілив Юзефу Заяць і тяжко поранив її сестру. Ціла ця історія має характер любовної авантури на тлі супружої заздрости.

— **Сполошений кінь.** На вулиці Карля Людвика у Львові, дня 27. лютого, сполошився селянський кінь і вганяючи з возом по вулиці переїхав одного польського жовніра, якому уділено лікарської помочі.

— **Комунікат Митрополичого Ординаріяту.** На просьбу Митрополичого Ординаріяту у Львові проголошуємо слідуючий комунікат, котрий урядово вийде в найблищім ч. „Львівсько-архіепархіяльних Відомостей". „Поручаємо всім Всеч. Урядам Парохіяльним, щоби в неділі і свята як довго буде тревати Апостольська Візитація Його Ексцеленції о. Дженоккого при служенню св. Літургії долучали прошення з ектеній „О призвання помочи св. Духа". Заразом поручається всім монастирям так мужеським, як і жіночим зарядити молення в тім самім наміренню до Найсв. Серця Христового через Заступництво св. Священомученика Йосафата. Всч. оо. заохотять також і вірних до усильних молитв в тім самім наміренню в тій так важній хвилі для нашої церкви і народа. — Від Митрополичого Ординаріяту у Львові дня 28. лютого 1923 р. о. Александер Бачинський, ген. вікарій.

— **Смерть польського артиста.** У Варшаві помер на удар серця Вацлав Каліціньскі, один з найкращих артистів тамошніх театрів.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, з нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

Курс грошей.

Львів, дня 28. лютого 1923.

Доляри американські	48.400—48.700
„ „ (1 і 2-ки	48.000—48.400
Доляри канадійські	47.400—47.700
„ „ (1 і 2-ки	47.[illegible]00—47.700
Марки німецькі (10 тис.)	1·60—1·70
„ „ 1000	000—000
„ „ (сотки)	1·35—1·40
„ „ (дрібні)	1·20—1·45
Леї румунські	220·00—230·00
„ „ (дрібні)	200·00—220·00
Корони чеські	1350·00—1450·00
„ (дрібні)	1325·00—1375·00
Австрійські стемпл.	00·00—00·00
„ „ ст. ем.	0.000·00—0.000·00
„ сотки нов. ем.	00·00—00·00
„ 50 кор.	00·00—000·00
„ 20 кор.	—·——·00
„ 10 кор.	—·00—00·00
„ 1. і 2-ки	0·00—0·00
Рублі 5-сотки	350·00—400·00
„ сотки	350·00—400·00
„ 25-ки	100·00—110·00
„ дрібні	0·00—0·00
„ думські 1.000-ки	00·00—00·00
„ „ 250-ки	00·00—00·00
Карбованці	0·00 0·00
Гривні	0·00—0·00
Франки французські	2750·00—2775·00
Фунти стерлінґів	210.000·00 2[illegible]5.000·00
Франки швайцарські	8700·00—9000·00

Золото:

20 кор.	210.000·00—215.000·00
20 франк.	200.000·00—200.500·00
20 марк. нім.	220.000·00—225.000·00
Фунти стерлінґи	00.000·00—00.000·00
10 рубл.	240.000·00—245.000·00
Доляри	00.000·00—00·0000·00

Срібло:

Корони австр.	3.100·00—3.200·00
5 кор. австр.	00.000·00—00.000·00
Фльорени австр.	8.100·00—8.200·00
Рублі	14.400·00—14.700·00
Копійки	00·00—00·00
Доляри американські	00.000·00—00.000·00
„ „ полов. і ¼	0.000·00—0.000·00
Доляри канадійські	0.000·00—0.000·00
„ „ дрібні	0.000·00—0.000·00
Леї румунські	0.000·00—0.000·00

Вістник „Рідної Школи“.

Основи організації „Рідної Школи“.

На повному засіданню Головної Управи У. П. Т. дня 24. лютого ц. р. голова секції „Рідна Школа“ п. Іван Герасимович реферував про організацію „Рідної Школи“ та постійної жертвенности. Головна Управа, одобряючи намічений проєкт, ухвалила на внесок п. дир. М. Галущинського подати його основи до загального відома. Всі Кружки У. П. Т. в краю мають обовязок негайно скликати у себе ширші сходини, докладно передискутувати основи організації та до 2 тижнів прислати прямо до „Рідної Школи“ (Львів, Ринок, 10) свої поправки, доповнення та практичні поради з власного місцевого досвіду, щоби їх можна ще зужиткувати при остаточному редагуванню пляну, правильника та других приписів. Намічений плян організації „Рідної Школи“ дасть звестися до слідуючих точок:

Причина застою. Так здалобся популярний клич „Рідної Школи“ не захопив ще широких мас українського населення. Головною причиною являється відома байдужність, інертність, бездільність та заячесердіє нашої інтелігенції, — недостача зрозуміння та відповідного матеріяльного попертя з боку наших торговельних, економічних, господарських, фінансових та продукційних товариств, організацій і підприємств — а вкінці неналадження відповідного апарату на місцях, що властиво являється наслідком перших двох причин.

Апарат „Рідної Школи“ на місцях. В кождому повіті, а по змозі навіть в кождому судовому окрузі, повинен бути добре наладжений апарат „Рідної Школи“. Де з яких небудь причин не можна було наладити апарату, то тої функції повинен піднятися найблищий діяльний повіт, порозумівшися що до цього наперед з дотичним засніченим повітом та з Головною Управою У. П. Т.

Повітовий чи пак окружний апарат „Рідної Школи“ повинен обіймати: 1) Організаційний відділ, 2) Ревізійний відділ, 3) Відділ податковий, складок та жертвенности, 4) Шкільно-організаційний і адміністраційний відділ, 5) Відділ підприємств, 6) Редакційний та пропагандистичний відділ, 7) Відділ улаштувань на річ „Рідної Школи“, 8) Статистичний відділ.

Вже сам розклад праці вказує докладно, яке завдання припадає кождій галузи цілого апарату. Та для докладніщого познакомлення зі способами праці бодай коротесенько натякнемо про завдання поодиноких відділів.

1. **Організаційний відділ.** Нашим найблищим завданням повинно бути: в кождому місті, місточку, селі, а навіть присілку оснувати наш Кружок У. П. Т., бо лише в Кружках можуть гуртуватися члени У. П. Т., що становить основу товариства та дає йому моральну силу і матеріяльну незалежність. Ми мусимо довести до того, щоби дійсно весь український загал згуртувався в Кружки У. П. Т.

Щоби зрушити інтелігенцію та всіх спосібних до праці, треба кромі точної евіденції членів Кружка вести доконче евіденцію населення, а при інтелігентах кромі імени і назвиска, заняття і точної адреси зазначити також його вартість, себто до якої роботи здатний даний інтелігент. Відтак скликується в найдогіднійший час сходини інтелігенції та других діяльних одиниць, розділюється громади між найдіяльніших до зорганізування в них Кружків У. П. Т., роздається їм всякі програми діяльности, інструкції, квестіонарі і ріжні потрібні друки. Очевидно, опісля ведеться точна евіденція того, хто і як вивязався з перебраного на себе обовязку, зглядно на які натрапив перепони і як усунути би їх. Заснувати Кружок У. П. Т. — це не так тяжко.

Чейже приписаних статутом що найменше 10 членів в кождій громаді найдеться, а річна вкладка 1200 мп. і 100 мп. вписового такі мінімальні, що на це кождого стати.

Цей відділ веде переглядно евіденцію всіх Кружків в свойому повіті чи окрузі, членів їхньої старшини і контрольної комісії та всяких урядових і неурядових дат, дотикаючих тих Кружків.

Для успішніщої праці в одному або більше повітах може Гол. Управа установити зі свого рамени з центра платного до Кружка приділеного організатора, який попри організаційну працю мав би обовязок вести і ревізію Кружків у своїй области ділання. Колиб хтось з місцевих надався до такої праці, то Кружок повинен Головній Управі зробити відповідне предложення, яке вона возьме під розвагу.

Ревізійний відділ. Ревізії Кружків повинні бути часті і з правила заздалегідь заповіджені. Ревізор повинен бути докладно обзнакомлений з приписами статута, організацією „Рідної Школи“ та поодиноких інституцій та установ У. П. Т., зі всіми обіжниками та наказами Головної Управи, книго- і касоводством та мати зі собою всі взірці. Перед ревізією повинен ревізор докладно познакомитися з відносинами до Кружка та по громадах взагалі його території діяльности.

Люстрація повинна бути переведена точно і совісно. Ніодна точка квестіонара не повинна бути пропущена.

Ревізор мусить мати завжди на увазі, що він не лише має ревідувати, але й організувати. І тому слідами його поїздок повинні виростати нові діяльні Кружки У. П. Т., нові школи, бурси, інтернати, курси і т. п., повинно зростати число членів і взагалі інтерес загалу до „Рідної Школи“.

Тому після кождої ревізії порадно скликати заздалегідь заповіджені ширші сходини Кружка, запросивши на них визначніщих членів з ріжних кол дотичної околиці без огляду на їхні політичні переконання. Предметом нарад таких сходин повинні бути між иншим отсі точки: 1) Організація Кружків У. П. Т., 2) Переведення 1% оподаткування на „Рідну Школу“, 3) Шкільний реферат. (Обговорити справи сучасного шкільництва даного села, міста чи повіту, застановитися над тим, які школи, бурси, курси і т. п. потрібні і які з них можна заснувати в найблищому часі та блищі дані про приміщення та удержання місцевими фондами). 4. Внески і запитання. По кождій ревізії зладити совістний письменний звіт.

3. **Відділ податковий, складок та жертвенности.** Опираючись на однодушне рішення міжпартійного зїзду з дня 3. червня 1920 р., на котрому були заступлені всі наші організації в краю та на одноголосне рішення Загального Зїзду У. П. Т. з дня 25. грудня 1922 р. мусимо перевести загальне оподаткування всіх фізичних і правних осіб української нації в розмірах 1% від всіх брутто вплявів (не чистих доходів!) на річ „Рідної Школи“.

1% оподаткування оперти на писемній декляраціі оподаткуваного. В такій декляраціі виразно має бути зазначено, що дотична особа сама з власного почину, без ніякого посторонного примусу і впливу зобовязується постійно і невідкличнo в таких і таких промежутках часу складати 1% від брутта всіх своїх доходів в такій а такій складниці „Рідної Школи“. Колиб та особа сама не сповнила цього добровільного зобовязання в означеному часі, то годиться, щоби інкасент дотичної складниці сам інкасував декляровану належність і обовязується заплатити получені з тим кошти.

За попереднім повідомленням місцевої складниці „Рідної Школи“ може оподаткований пересилати гроші чеками У. П. Т. прямо до централі „Рідної Школи“ у Львові особливо, коли комунікація з даною складницею недогідна, почта є в місци.

Місцями складання податків являються складниці при Кружках У. П. Т., читальнях, кооперативах та инших організаціях, яким по їхнім статутовим постановам вільно займатися просвітою та збірати на ту ціль добровільні жертви і складки. Може бути одна складниця на кілька громад.

Той сам податковий відділ мав би за завдання організувати ріжні складки н. пр. місячні на лісти, пожертви на квітарі, збірні жертви надзвичайні на коляду, на писанку, в храмові дні та при ріжних оказіях. Збірки поручати лише певним і дуже совістним особам.

4. **Шкільноорганізаційний та адміністраційний відділ** веде ініціятивну працю по заснуванню потрібних шкіл, бурс, курсів і т. п., веде їхню адміністрацію на підставі затвердженого Головною Управою преліминара.

5. **Відділ підприємств** розвиває свою працю відповідно до місцевих обставин. Добре ведені підприємства можуть бути трівкою основою нашої діяльности. Та до справ треба забиратися дуже обережно, з великим розумінням річи і для цього збиратиб окремі фонди, а не анґажувати до цього ріжного роду пожертв.

6. **Редакційний та пропагандистичний відділ** розвиває відповідну акцію в повіті чи на даній области, а також достарчує матеріялу редакційному відділови центральної „Рідної Школи“ у Львові.

7. **Відділ улаштувань на річ „Рідної Школи“** повинен улаштовувати на своїй области ділання добре підготовані концерти, відчити, вистави, фестини і т. п. на річ „Рідної Школи“.

8. **Статистичний відділ** веде працю на підставі інструкцій одержаних від Головної Управи У. П. Т.

ОБІЖНИКИ ГОЛ. УПРАВИ УПТ. та СЕКЦІЇ „РІДНА ШКОЛА“.

Ч 369. До всіх Кружків У. П. Т. та Українського Громадянства в справі приватних гімн. курсів.

На повному засіданню Головної Управи УПТ. дня 24. лютого ц. р. основно розважувано справу гімназійних курсів по краю. Вияснилося, що потреба таких курсів, з яких деякі виказують дуже малу фреквенцію — не є обуснована і по більшій части полягає лише на фальшивому льокальному патріотизмі а подекуди є вислідом і личних інтересів поодиноких осіб. Витрати на такі курси не стоять у ніякому відношенню до їх успіхів. В виду того Гол. Управа одноголосно рішила звізвати всі заряди приватних гімназійних курсів, щоби вони, довівши їх до кінця цього шкільного року, їх розвязали, а молодь спрямували до істнуючих гімназій, допомагаючи біднішим твореннями бурс, інтернатів і т. п. уладженнями. Лише там, де Голов. Управа узнає потребу таких курсів за конечну, а дотеперішне ведення їх за дійсно хосенне, може виїмково окремо призволити на дальше ведення.

Від нового шк. року не можна творити гімназійних курсів, а заощаджені таким чином гроші належить звернути на краще приміщення істнуючих та заснування нових народніх і фахових (реміснйчих) шкіл.

Ч. 370. До всіх Вп. Жертвадавців в справі оголошування жертв.

З огляду на величезні кошти оголошування жертв, рішила Гол. Управа на свойому повному засіданні дня 24. лютого ц. р. на будуче оголошувати жертви поодиноких осіб лише від 10.000 мп. в гору, а від громад в присланій висоті. Кромі того для орієнтації виказуватиме статистичний відділ „Рідної Школи“ що кварталу сумарично жертви по повітам із узглядненням числа громад та жертвенности їхнього населення.

Хто хоче відповіди від Головної Управи У. П. Т.

на запити, просьби і т. п., мусить приложити на те почтові значки, бо товариство не може поносити получені з тим великі видатки й тому всякі такі письма остануть без відповіди.

Рух по Кружках У. П. Т.

Долина. Щоб прийти з помічю старшині Кружка У. П. Т. у збірці жертв на вдержання приватних шкіл в Долині (Народна школа, гімназія, семинар), з ініціятиви і при участи членів Учительської Громади зорганізувалась Секція „Рідної Школи“. Секція поставила собі метою: перевести організацію повіту, оподаткувати повіт добровільними жертвами та поширити ідею „Рідної Школи“ між селянством.

Для успішної праці, створено референтури по спеціяльним ділянкам. Досі найбільше праці виявили: референт статистичний, О. Назаревич, який зібрав точні адреси мужів довіря в повіті, організаційний, Р. Міхник, який в кожному селі в повіті зорганізував підсекцію та подав інструкцію, як переводити збірки, висилаючи відозви і блянкети; пропаганди, В. Павлусевич, заготовляючи відозви: до населення в повіті, в яких звернув увагу на значіння „Рідної Школи“ для поневоленої нації, до американських Українців з Долинщини, закликаючи прийти з помочю братам, до духовенства, з закликом від Деканів повіту о. Ю. Твардієвича, о. К. Білецького і о. П. Патрила, робити збірки в церкві та оподаткувати церковні треба 1% на „Рідну Школу“; референт вищої освіти Ю. Каменецький заготовив і розіслав відозву до вчительства і духовенства звернути увагу батьків на здібних хлопців та спонукати батьків дати їх до гімназії і семинара. В відозві долучено умови прийняття до середньої школи; референт оподаткування кооперативів, концертів, вистав та забав п. Стефанишин, зібрав заяви від кооперативів в долинському повіті, що зобовязуються давати місячно 1% на „Рідну Школу“.

Инші референти: збірки між Жидами та будівельний не вказали замітної діяльности.

Городенка. Дня 11. лютого ц. р. відбулися загальні збори Кружка У. П. Т. в Городенці. Збори отворив п. д-р Окуневський, який представив звіт з діяльности Кружка за 1922 р. та трудности при реактивуванню гімназії. Справоздання касове здав о. Кисілевський за час від 1. червня 1922 р. до 11. лютого 1923 р., а п. Рудницький управитель гімназії, подав звіт з

розвою гімназії. По уділенню абсолюторії уступаючій старшині — загальні збори вибрали нову старшину, в склад котрої увійшли: о. Нестор Кисілевський голова, а члени: Білик Микола, рільник, Боклащук Микола, рільник, Дороброинський Евстахій, нар. учитель, Лень Андрій, офіціял каси скарб., Олексівна Марія, учителька і Сілецький Осип, міщанин-ремісник. П. Лев Рудницький, управитель гімн., увійшов до старшини Кружка з уряду.

Приклади гідні наслідування.

На „Рідну Школу" зложили в польських марках: д-р Лев Ганкевич від д-ра Станіслава Полянського, лікаря в Володимирі Волинськім 100.000, Школярі гром. Орелець 25.000, Ів. Лебіщак, уч. VI. кл. А. шк. ім. Шашкевича 2000, Школярі гром. Дроговичів з коляди 30.000, Школярі української школи в Винниках з вистави 3000. чит. „Просвіта" в Ласківцях 21.000, як 5 прц. з вистави, о. Курдидик з Калуша 35.000, як 10 прц. з вистави, о. Ів. Плавюк з Товмача 3406, як 1 прц. з вистави, о. Мик. Декайло зі Струсова 13.005, як % з вечерниць, Ол. Курилович 22.265, як зб. з маскаради, д-р Вол. Охримович 40.000, дир. Микола Яцків 180.000, чит. „Просвіти" на Личакові 10.500, як процент з вистави, шкільний Комітет на Левандівці 6000, з Пущення, чит. „Просвіти" на Левандівці 2000, як зб. з забави чит. „Просвіти" в Замарстинові 4900, як 5 прц. з вистави, Кр. У. П. Т. в Грималові 5000, як 1 прц. з вистави, чит. „Просвіти" в Монастириськах 1600, як 1 прц. в вистави.

Прочі тов. і комітети, що улаштовували в січні і лютім вистави та вечерниці і т. п. досі ще не зложили обовязково 1 прц. датку. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа У. П. Т.

ОПОВІСТКИ.

Заходом Читальні „Просвіти" Личаківської дільниці відбудеться дня 4. марта ц. р. в велик. салі „Народнього Дому" о год. 7. вечером ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР. В програму входять продукції мішаного і мужеського хору читальні, вступне слово Вп. проф. М. Галущинського, деклямації, сольоспіви і сольо скрипкове при ласкавій участи Вп. П. Чабанівної-Нагорної, Ір. Макухівної, Ст Панькова і К. Чички. Вступ вільний за запрошеннями. Добровільні жертви на будову власного дому будуть приниматися з подякою. Запрошення видається кождого дня почавши від нині в домівці Читальні при вул. Гавзнера ч. 12. від год. 7-ої вечером, а в пятницю і суботу в Народнім Домі на „Бесіді" від год. 6—8 вечером. 1795 2—2

Український Нар. Театр ім. Тобилевича в Станиславові устроює в неділю 4. марта ц. р. від год. 7·30 веч. у світлицях „Бесіди" ТОВАРИСЬКИЙ ВЕЧІР з реитаціями, співами, концертом власної орхестри і т. д., а в суботу д. 10. марта ц. р. від год 7·30 веч. ТЕАТРАЛЬНИЙ ВЕЧІР. Вступ 2000 мп., для членів 1500 мп. Управа Театру прохає о як найчисленнійшу участь. 1801 1—1

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ учительки крою і шиття для філії „Труд" у Снятині. Зголошення слати на руки Наталії Семанюк, Снятин. 1797 1—3

ЕМІҐРАНТІВ, що були в Америці, Пенсильвенії т. є Філядельфії, Вількесбаре. Пітсбургу, Скрентон, проситься подати свої адреси в важній справі до Адміністрації під ч. 10.000. 1796 1—2

ІНСТРУКТОРА до висших кляс пошукую сейчас. — Божейко в Ставчанах коло Львова. 1800 1—3

ДЯК молодий, безженний і уміючий провадити хор, шукає посади. Львів, вул. Коротка 6, Дмитро Кондрат. 1798 1—1

УЧИТЕЛЬ на село до двох хлопців з 1. і 2. гімназ. зараз потрібний. Винагородження після умови. зголошуватися до адв. д-ра Мих. Воробця в Калуши. 7178 2—2

Дуже важне для реемігрантів до Америки.

ЕВРОПА-АМЕРИКА $4\frac{1}{2}$ ДНЯ через Океан.

ЕВРОПА-КАНАДА $4\frac{1}{2}$ ДНЯ через Океан.

КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

„WHITE STAR LINE"

(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ).

Кождий, хто хоче повернути до Америки, незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця візду в Америці.

„WHITE STAR LINE"

ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5. і ЛЬВІВ, Городецька 36.

ІНСТРУКТОРА прийму сейчас для трьох гімназиальних учеників, а то: з II. кл. і повторення IV. і V. кл. гімн. Зголошення з поданням услівій і точною своєю адресою слати письменно на адресу: о. Іван Ільницький, парох в Головську п. Ясінка масьова. 1794 2—3

НЕ МАЮ НАСІННЯ цего року. Німецьке дуже дороге і годі дістати. — Д-р Величко Григорій. 1792 2—3

КОНДУКТОР електричної залізниці у Львові, що дня 4. II. ц. р. о год. 6-ій рано по дорозі від почти до Гетьманських валів продав Панови Українцеви, що їхав в товаристві пані білет з пересідкою на Г. Г., а не маючи здачі з 5000 мп. звернув гроші а сторона білети. Відтак не уживані ті білети продав дальше, однак при контролі інспектор закинув йому подвійну продаж того самого білету і видалив зі служби. Просить проте підписаний кондуктор дотичного Пана, щоби був ласкавий зголоситися до трамваєвого інспекторату та потвердив правдивість повищого факту, щоби підписаний міг наново вернути до служби. — Белец Іван, трамв. кондуктор. 2—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Стефан Федак
1747 веде поновно 4—10
АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ
у ЛЬВОВІ, вулиця Сикстуська ч. 48.

Товариство українських жінок — — „ТРУД" в ЖОВКВІ — —
пошукує КРАВЧИНІ
Зголошення до пані СІНҐАЛЕВИЧЕВОЇ в Жовкві. 1787 2—6

— Знаний з дешевости —
МАҐАЗИН ВЗУТТЯ
20. АКАДЕМІЧНА 20.
поручає найновіще варшавське і віденське взуття. 1799 1—3

Жадайте сейчас **ЦІННИКІВ на насіння червоної конюшини, ТРАВ, ПАШНИХ БУРАКІВ І ЯРИН.**
ПЛУГИ залізні і борони **ТОМАСИНУ 16%** які доставляє —
Краєвий Союз Господ. Спілок „Сільський Господар" ЛЬВІВ, ЗІМОРОВИЧА ч. 20. IV 2—2

Важне для Пань і Панів!
Повернувши з Відня, привіз я останні моделі до перерібки і фарбування жіночих і муж. соломяних капелюхів
Кардо Вайсс ЛЬВІВ, вул. Домініканська 5. 2-1

Присилайте передплату!

:: **ДИВАНИ** ::
фіранки обруси
портієри меблеві матерії
дивани матераци і сінники
лінолеум стори до вікон
капи на ліжка
ЦЕРАТИ відпрасовані і на метри
ТАПЕТИ в найбільшім виборі поручає
1382 0—?
Е. КІЧАЛЕС і А. МАРҐУЛЕС
Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

Звідомлення
Повідомляю Шан. П. Т. Відборців, що нинішнього дня відкрив я на ново від богато літ істнуючий — — — — — — — —
Склад машин до шиття
та товщів, як також всяких приладів до них та продаю їх по цінах стисло фабричн
ФЕБУС РОЗЕНМАНН ЛЬВІВ, Бернштайна ч. 16.
ҐУРТОМ! — — — **ДЕТАИЛЬНО!**
Поручення з провінції відворотно. Позір на фірму і число дому. XXVI 4—4

Ширіть наш часопис!

НАРОДНІ СТРОЇ вишивки, вишивані жупани, запаски, сорочки, краватки і м., виконує, купує і продає
XV 7-20
жіноча спілка промислова „ТРУД", Львів, Ринок 39. (вл. дім)

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від понеділка 26. ц. м. настроєву драму на тлі французької аристократії в 6. діях п. з.
Маркіза de Clermont.
Дві головні ролі маркізи de Clermont і прекрасної Жезмен креує молода і вродлива МАРҐАРЕТА ҐЕД.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.